

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ

бюджетної програми

«Наукова і науково-технічна діяльність
у сфері державного управління,
стратегічних проблем внутрішньої та
зовнішньої політики і охорони здоров'я»

(КПКВК 0301080)

**Результати огляду нормативно-правових актів та інших документів,
які містять інформацію про гендерну рівність, у 2024–2026 роках**
**«Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державного управління,
стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики
і охорони здоров'я» (КПКВК 0301080)**

Нормативно-правові акти/документи	Вимоги / індикатори / дані
Конституція України	Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям
Бюджетний кодекс України	Застосування гендерно орієнтованого підходу, у рамках якого головні розпорядники бюджетних коштів та інші учасники бюджетного процесу враховують гендерні аспекти в процесі планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм
Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	Досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією України і законами України
Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»	Визначення організаційно-правових засад запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Визначення правових, організаційних та фінансових засад функціонування сфери наукової і науково-технічної діяльності в Україні. У контексті гендерної рівності важливими є положення щодо рівного доступу до наукової діяльності, участі в конкурсному відборі, міжнародному співробітництві та інтеграції до Європейського дослідницького простору. Особливу увагу приділено міжнародній інтеграції української науки. Відповідно до підпункту 6 пункту 4 статті 66 Закону держава забезпечує інтеграцію національного дослідницького простору до Європейського дослідницького простору шляхом реалізації його пріоритетів, зокрема забезпечення гендерної рівності
Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок	Засудження дискримінації щодо жінок в усіх її формах та здійснення політики ліквідації дискримінації щодо жінок
Указ Президента України від 02 червня 2021 року № 225 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію людського розвитку»	Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах життя суспільства та впровадження кращих європейських стандартів гендерної рівності
Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»	Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
Концепція комунікації у сфері гендерної рівності, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1128	Невід'ємним елементом становлення України як держави, що дотримується демократичних принципів і поважає права людини та основоположні свободи, є забезпечення гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя

Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2030 року, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2026 року № 214	Створення умов для забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень та інтеграції гендерного підходу у державну політику з питань безпеки і оборони, протидії безпековим викликам, повоєнного відновлення, встановлення справедливого миру, посилення національної стійкості та системної протидії насильству за ознакою статі, сексуальному насильству, пов'язаному із збройною агресією
Операційний план заходів з реалізації у 2025–2027 роках Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 травня 2025 року № 439 «Деякі питання реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року»	Забезпечення реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства, вдосконалення механізмів її реалізації
Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2026–2030 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2026 року № 217	Удосконалення показників гендерних та кліматичних аспектів у середньостроковому бюджетному плануванні Проведення моніторингу стану проведення гендерного аналізу бюджетних програм державного бюджету та врахування гендерних аспектів під час підготовки бюджетних показників Удосконалення організаційно-методологічних засад застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі

Висновок: огляд нормативно-правових актів у 2024–2026 роках свідчить про те, що у сфері наукової і науково-технічної діяльності в галузі охорони здоров'я державна політика базується на принципах рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, недискримінації та забезпечення рівного

доступу до освіти, наукової діяльності, професійного розвитку та участі в наукових дослідженнях. Гендерний підхід враховується під час планування та реалізації бюджетної програми «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики і охорони здоров'я».

Результати гендерного аналізу бюджетної програми

«Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики і охорони здоров'я» (КПКВК 0301080)

1. Період дії бюджетної програми, охоплений гендерним аналізом
Гендерний аналіз бюджетної програми охоплює 3 роки, а саме з 2024 року по 2026 рік.

2. Перелік державних послуг, що надаються в межах бюджетної програми, цільові групи надавачів та отримувачів державних послуг (у тому числі потенційні)

У межах бюджетної програми здійснюються: забезпечення аналітико-прогнозного супроводження діяльності Президента України, Ради національної безпеки і оборони України з наукового обґрунтування основних засад стратегії економічного і соціально-політичного розвитку внутрішньої та зовнішньої політики держави, а також з питань національної безпеки; удосконалення та розробка моделей, способів та методів діагностики, лікування, профілактики неінфекційних захворювань; впровадження інноваційних технологій та нововведень у сфері охорони здоров'я в освітньо-науковий медичний простір.

3. Висновки за результатами гендерного аналізу бюджетної програми:

3.1. Наявність та якість даних, необхідних для проведення гендерного аналізу бюджетної програми (зокрема, репрезентативність, співставність, згрупованість даних за статтю та іншими ознаками, доцільними для проведення гендерного аналізу бюджетної програми)

Для проведення гендерного аналізу зібрано дані щодо: середньорічної чисельності наукових працівників, у тому числі наукових та інших з урахуванням гендерного аспекту;

кількості прикладних наукових досліджень у сфері профілактичної медицини;

кількості прикладних та фундаментальних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

Зазначені дані є репрезентативними і відтворюють характеристику та структуру всієї сукупності показників напрямку.

3.2. Відповідність бюджетної програми взятим Україною зобов'язанням щодо гендерної рівності, вимогам нормативно-правових актів та інших документів, які містять інформацію про гендерну рівність, у тому числі відповідність завданням стратегічних і програмних документів держави з гендерних питань

Бюджетна програма відповідає зобов'язанням України щодо гендерної рівності, вимогам нормативно-правових актів та інших документів, які містять

інформацію про гендерну рівність, у тому числі відповідність завданням стратегічних і програмних документів держави з гендерних питань.

3.3. Стан врахування у бюджетній програмі гендерних аспектів (наявність гендерних аспектів у назві бюджетної програми, її меті, завданнях, напрямках використання коштів, результативних показниках)

У назві бюджетної програми, її меті, завданнях, напрямках використання коштів гендерний аспект не врахований. Водночас у результативних показниках бюджетної програми, а саме в показнику «затрат» зазначено кількість прикладних наукових досліджень у сфері профілактичної медицини, кількість прикладних та фундаментальних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, за участю молодих вчених. Крім того, на 2027 рік заплановано впровадження ще одного показника «затрат» з урахуванням гендерного аспекту, а саме середньорічної чисельності наукових та інших працівників чоловічої та жіночої статі.

3.4. Виявлені гендерні розриви, гендерна дискримінація, тенденції при забезпеченні потреб та задоволенні інтересів жінок, чоловіків та/або їх груп

Проаналізовано гендерне співвідношення чоловіків і жінок за 2022–2026 роки в середньорічній чисельності наукових та інших працівників. Серед наукових працівників кількість чоловіків переважає в 1,5 раза (61 % від загальної кількості наукових працівників проти 39 % жінок). Серед інших працівників кількість жінок переважає у понад два рази (72,5 % від загальної кількості інших працівників проти 27,5 % чоловіків).

Водночас співвідношення жінок та чоловіків у загальній кількості працівників за цією бюджетною програмою майже рівне (50,9 % кількість чоловіків та 49,1 % кількість жінок).

Тобто в цілому прослідковується гендерна рівність у кількості працюючих жінок та чоловіків за бюджетною програмою, що аналізується. Це свідчить про рівні права, можливості та видимість для всіх дослідників та інших працівників у цій сфері, незалежно від їхньої статі.

Серед кількості прикладних наукових досліджень у сфері профілактичної медицини, кількості прикладних та фундаментальних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, більш ніж половина досліджень – за участю молодих вчених.

Це свідчить про активне залучення молоді до науки, що є критично важливим для інноваційного розвитку. Проте попри високий інтелектуальний потенціал, молоді вчені стикаються з критичними викликами, які вимагають комплексних рішень для збереження наукового майбутнього країни, зокрема низький рівень базової оплати праці та дефіцит грантової підтримки на ранніх етапах кар'єри, виїзд талановитої молоді за кордон через безпекові фактори, складна система звітності та захисту дисертацій, яка часто стримує дослідницьку ініціативу.

3.5. Забезпечення справедливого та неупередженого розподілу бюджетних коштів при плануванні та виконанні бюджетної програми, наданні державних послуг (рівень забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок, чоловіків та/або їх груп за існуючих / діючих підходів до визначення обсягу та розподілу коштів в межах бюджетної програми)

Ураховуючи те, що співвідношення жінок та чоловіків у загальній кількості працівників за цією бюджетною програмою майже рівне (50,9 % кількість чоловіків та 49,1 % кількість жінок), а більш ніж половина прикладних наукових досліджень у сфері профілактичної медицини, прикладних та фундаментальних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, половина досліджень за участю молодих вчених, то можна констатувати, що розподіл бюджетних коштів під час виконання бюджетної програми справедливий та неупереджений.

4. Пропозиції за результатами гендерного аналізу бюджетної програми:

4.1. Включення гендерних аспектів до бюджетної програми (до назви бюджетної програми, її мети, завдань, напрямів використання коштів, результативних показників)

Щороку проводиться систематичний процес спостереження, збору, обробки та аналізу інформації, що стосується зазначеної програми для оцінки поточного стану гендерного розподілу за показниками. Цей інструмент дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо врахування наявних гендерних аспектів у результативних показниках бюджетної програми та введення у 2027 році нових результативних показників із застосуванням гендерного аспекту.

4.2. Заходи з подальшого впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі (проведення гендерного аналізу бюджетної програми, або її окремих завдань, напрямів використання коштів, послуг, що надаються в межах бюджетної програми)

Здійснено новий підхід до збору даних з метою їх вивчення та подальшого впровадження результативних показників бюджетної програми із застосуванням гендерного аспекту. Крім того, у пропозиціях до Бюджетної декларації на 2027–2029 роки подано відповідну інформацію.

4.3. Заходи з посилення гендерної рівності (шляхи зменшення гендерних розривів, усунення гендерної дискримінації, забезпечення потреб, задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп)

Перевага у кількості чоловіків саме серед наукових працівників пояснюється аналогічними факторами, які мають місце в науковій діяльності на державному рівні в цілому. Незважаючи на те що сьогодні серед випускників університетів та аспірантів кількість жінок і чоловіків майже зрівнялася, у науковій кар'єрі зберігається суттєвий дисбаланс. З кожним наступним етапом

академічної кар'єри (від написання та захисту кандидатських дисертацій до отримання вченого звання професора та зайняття керівних посад) кількість жінок зменшується. Відпустка для догляду за дитиною часто стає критичним ударом по науковій кар'єрі через високу конкуренцію, публікаційний тиск і необхідність постійної мобільності (конференції, експедиції).

Тому на місцевому рівні, поєднуючи кількісні дані з якісними розуміннями, розробляються політики з метою надихнути молодих жінок продовжувати кар'єру в науці. За наявності цілісного розуміння гендерних бар'єрів і рушійних факторів на сьогодні розробляються практичні рекомендації посилення гендерної рівності.

Крім того, вченою радою затверджено (протокол № 3 від 15 квітня 2026 року) План гендерної рівності Державної наукової установи «Центр інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами на 2026–2028 роки (далі – План). Його розроблено з метою забезпечення рівних умов для реалізації правового статусу жінок і чоловіків у трудових відносинах, розкриття трудового потенціалу, підвищення рівня обізнаності працівників щодо їхніх прав і свобод, які можуть бути порушені через гендерні упередження, а також з метою протидії дискримінації та створення комфортного, безпечного робочого середовища незалежно від статі.

Одним з ключових стратегічних напрямів Плану є розділ 5.4 «Інтеграція гендерної складової в освітню і наукову діяльність», який передбачає створення умов для імплементації гендерно чутливих підходів у програмах підвищення кваліфікації та науково-дослідних планах ДНУ «ЦІТОЗ» ДУС. Цей напрям орієнтований на наукових та інших працівників, клінічних фахівців, аспірантів, здобувачів освіти та слухачів установи.

У межах реалізації зазначеного напрямку передбачено організацію методичних і просвітницьких заходів щодо впровадження гендерного компонента в освітні модулі та наукові проекти, зокрема з акцентом на кар'єрне просування жінок у високотехнологічних галузях медицини. Очікуваними результатами є оволодіння методологією розроблення гендерно орієнтованих програм підготовки наукових кадрів і лікарів-спеціалістів, розвиток навичок критичного аналізу інформаційного контенту для виявлення та усунення гендерних стереотипів, а також проведення експертизи наукових і навчальних планів на відповідність принципам інклюзивності, недискримінації та стандартам Європейського дослідницького простору.

Планом передбачено стимулювання наукової активності та підвищення репрезентації жінок-вчених у міжнародному дослідницькому просторі шляхом моніторингу та поширення інформації про грантові програми, міжнародні премії та конкурси, спрямовані на підтримку жіночого лідерства в науці. Очікується забезпечення участі співробітниць у конкурсах Національного фонду досліджень України, програмах Horizon Europe, Erasmus+, грантах Президента України, а також сприяння включенню провідних жінок-вчених установи до міжнародних реєстрів та експертних баз даних, зокрема AcademiaNet.

Також План передбачає реалізацію проєктів менторства та професійного нетворкінгу із залученням міжнародного досвіду для популяризації історій успіху жінок у науці, з організацією щонайменше одного заходу щороку (вебінару або майстер-класу) за участю провідних експерток у галузі охорони здоров'я та інноваційної діяльності.

Окрему увагу приділено актуалізації професійних компетенцій медичних і наукових працівників щодо гендерних стандартів у системі охорони здоров'я. Передбачено, зокрема, інформаційне забезпечення впровадження гендерної складової у професійні стандарти медичної галузі та її узгодження з клінічною практикою. Очікуваним результатом є підвищення рівня обізнаності колективу про вимоги до гендерної компетентності фахівців, установлені на національному рівні, та їхній зв'язок з міжнародними медичними протоколами й етичними стандартами.

4.4. Удосконалення процесу збору та обробки даних, запровадження нових та/або перегляд існуючих форм статистичної та адміністративної звітності

Удосконалення збору та обробки даних включає впровадження нових форм і спрямоване на підвищення якості, своєчасність та деталізацію інформації, зокрема гендерно чутливих даних. Ці заходи забезпечують кращий моніторинг та сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Інформація за 2024–2026 роки щодо гендерних особливостей за бюджетною програмою «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики і охорони здоров'я» (КПКВК 0301080)

№ з/п	Категорія	Середньорічна чисельність працівників:										Кількість прикладних та фундаментальних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, кількість прикладних наукових досліджень у сфері профілактичної та клінічної медицини			
		2024			2025			2026							
		разом, у тому числі:	чоловіки	жінки	разом, у тому числі:	чоловіки	жінки	разом, у тому числі:	чоловіки	жінки					
1	Наукові працівники	167,3	102,3	65	164,8	100	64,8	160,5	97	63,5	X	X	X	X	
2	Інші працівники	69,3	19,5	49,8	72,5	19,5	53	73,5	19,5	54	X	X	X	X	
3	Всього, в тому числі:	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9	9	11	5	
	за участю молодих вчених	X	X	X	X	X	X	X	X	X	6	7	5		